

Dr. Laki Ildikó

SZÉLJEGYZET A FELZÁRKÓZÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK TÁMOGATÁSA MÓDSZERTANI KÉZIKÖNYVHÖZ

DOI: 10.25116/kozalitesek 2020.4.4

(Készült az EFOP -1.6.1 VEKOP-16-2016-0001 Felzárkózási együttműködések támogatása program keretében az Európai Unió támogatásával
Szerkesztette: Császár Rozália, Koska Éva, Kovács Gábor és Dr. Szarvák Tibor)

A széljegyzet egy, az idei évben megjelent kiváló szakmai módszertani kiadvány egyes fejezeteinek tartalmát hivatott röviden bemutatni. A bemutatáson túl további cél a kiadványban szereplő módszertani elemek népszerűsítése, s még inkább azon munkatársak tudásáé, akiknek a tevékenysége a jelenkori fejlesztések, kisközösségekben zajló értékek megvalósulása szempontjából korszakalkotóvá is válhat.

Az EFOP-1.6.1-VEKOP-16-2016-00001 Felzárkózási Együttműködések Támogatása program keretében megvalósuló, közösségi színterek fejlesztésére irányuló nagyszabású projekt célja olyan törekvések és eredmények felmutatása, melyek az egyéni, illetve közösségi lét minőségét, társadalmi integrálódását hosszútávon biztosítani képesek.

A 10 füzetből álló módszertani kézikönyv egyes elemei egymásra épülve, de nem feltétlenül egymással szorosan együttműködve szociális érzékenységet előhívó területeket mutatnak be – elméleti, gyakorlati, még inkább jógyakorlati és alkalmazhatósági szempontból. Ezt követően újabb gondolkodási támpontokat ad a téma/terület továbbépítésére, társadalmi involválódásának megvalósítására.

A kiadvány, hasonlóan más módszertani anyagokhoz, egy bevezető összefoglalással indul, melyben felvonultatja a kötet egyes részeinek tartalomjegyzékét s bemutatja a programot és a munkatársakat. A kiadvány szerkesztési, szerzői feladatait komoly szakemberek, valódi szociális munkások, szociálpolitikusok végezték, akik nemcsak az íráskor esetében, hanem a terepen is komoly munkát végeztek, végeznek a mindennapokban.

Az összefoglaló anyagban szereplő elemzések és értékelések sorát a „Szociális munka aktuális kérdései a szegregált élethelyzeteket csökkentő programokban” című fejezet vezeti be, melyben a különböző lépésekről, ajánlásokról olvashatunk, azzal a céllal, hogy a következő egységekben egyértelműbbé váljon a program jelentősége, az eddig elért eredmények valósága.

Itt olvashatunk a szakmai fogalmak széles köréről, így a jelenléti szociális munkáról, annak érdemi jelentőségéről, ehhez kapcsolódóan a közösségfejlesztés, valamint a szociális terület kapcsolódási

pontjairól, továbbá a telepi szociális munka komplexitásáról. Külön hangsúly helyeződik a szegregált élethelyzeteket felszámoló programokra, azok szükségességére – ez a fejezet bővelkedik a jobbnál jobb fogalmak megjelenítésében is, ennek megfelelően például a szociológiában használt szegregáció és a szegregációs index pontos körülírásában. Az alapmeghatározások mellett keresztábra láttatja a terület iránt érdeklődő olvasó, még inkább szakember számára a település és szegregációs definíciók elemeit, s végül zárásként a jelenléti szociális munka történeti előzményeit, gyökereit, és ezen elvek legfontosabb sajátosságait.

A módszertani könyv következő egységét a közösségfejlesztés, közösségi, avagy szolgáltató terek kialakításáról és működtetéséről szóló összefoglaló alkotja. E tartalmi halmaz az előző témából tovább gondolva elemzi a közösségi munkát, kezdve Warren (1963) öt funkciós elméletének legfőbb kérdéseivel. A közösség, a közösségi terek világa, azok fejlesztése, a társadalmi részvételen alapuló feladatvégzés szintén a szociális munka alappillérei, azzal a nem meghatározhatatlan céllal, hogy a helyi társadalmat miként célszerű és megfelelő bevonni a közösség „felépítésébe”. A kötet további fontos etapját az „EFOP-1.6.2-16 Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal” c. projekt szakmai teamjével és munkájával összefüggő érdemi rész adja. Olvashatunk a munkatársakra vonatkozó szakmai elvárásokról, a projektbe bevont, annak keretében működtetett Csillag szolgáltató ponttal kapcsolatos kívánalmakról. A szám – jellegénél fogva – ismét sok jógyakorlatot tartalmaz, melyek mindegyike életszerű, de leginkább praktikus alkalmazható.

A hazai szociális munka elmúlt időszakban preferált területei közé tartozik a szociális diagnózis alapú eszményment műfaja, mely tevékenységben a komplexitás és a fokozatosság munkaelve kell, hogy érvényesüljön – amint ezt a füzet első bekezdése sem hagyja figyelmen kívül. E módszertani elem-füzet alapos gondossággal járja körül az eszményment szakmai, elméleti, valamint gyakorlati jelentőségét, annak tudatában, hogy ma a szociális feladatok elvégzésében még több teher hárul a munkavállalóra, aki a társadalom egészséges fejlődéséért vállal szerepet.

A részletes diagnózis elkészítésének, az egyéni fejlesztési eszménymenteknek, továbbá a fejlesztés folyamata alatti és azt követő dokumentáció megvalósításának pontos leírása az eszményment sikerességében elengedhetetlen, amit mi sem bizonyít jobban, mint az e füzet utolsó részeiben felsorakoztatott jógyakorlati kör. Hasonlóképpen figyelmet érdemel az a következő füzet is, amely a gyermekeket és szülőket célzó programok felállítását hivatott bemutatni. Gondosan, még inkább szisztematikusan vezet végig azokon az eredményeken – Tanoda típusú programok, Biztos Kezdet Gyerekház működés vagy a Jön a Mikulás témahét programsorozat –, amelyek a közösségi gondolkodás és a pályázatban vállalt mutatók egymásra hatásában valósulnak meg. A szakember szempontjából nézve azokat a módszertani elemeket ötvözi az elmélet és a gyakorlat, amelyek a szegregátumokban működtethetőek.

A kapcsos kötetben az egyik legdominánsabb hangsúly a szenvedélybetegség felismerésének és kezelésének témakörére épülő sokrétű szociális munka, tevékenység bemutatására helyeződik. A fejezetből egyértelműen nyilvánvalóvá válik, hogy magyarországi telepeken élők között súlyos társadalmi probléma a droghasználat és az alkoholizmus, a nélkülözés és a mentális állapot fokozatos hanyatlása. Ennek a helyzetnek a rövid értékelését olvashatjuk a tartalomban, illetve szemezgetést az erre vonatkozó eddigi hazai kutatásokról.

A legfőbb tartalom azonban itt is a fogalmak köré rendeződik (mit jelentenek az egyes addiktológiai meghatározások, szakkifejezések stb.), a kliens és a felépülés rögzös útjáról, a szerhasználat felismeréséről és kezeléséről világít meg néhány továbbgondolásra, megfontolásra érdemes összefüggést. A szakmai anyag második felében a többi füzethez hasonlóan a jógyakorlatokról, a szociális munka során felismerhető szerhasználatról, a telepi környezetben végezhető prevenció munkáról sem feledkeztek meg a szerzők. A tartalom módszertani értéke felbecsülhetetlen, hiszen olyan lényegi elemeket foglal magában, mint az életre felkészítő tréningek, az érzelmi nevelés és a szocializáció társadalmi haszna.

A társadalmi csoportok vonatkozásában megjelent *Felnőttképzés, kompetenciafejlesztés és a szociális gazdaságba való bekapcsolódás támogatása* témakör dialógusa a felnőttképzés speciális célcsoportjával foglalkozik – az oktatás, képzés, munkaerőpiac érintésével. Bepillantást nyerhetünk a szakemberek által több dimenzióban látott képzés jelentőségébe, a tanulási fázisok telepivé tételébe. A fejezet végén ismét találkozhatunk a jógyakorlatokkal – túllépve az oktatás és visszavezetés világán, a hasznos szakmai együttműködések létrehozásának, a szociális szolgáltatók alapításának megismeretése volt a cél.

A módszertani anyagok sorát két olyan egység zárja, amelyek a lakhatással, lakhatási beavatkozásokkal, illetve az ezzel párhuzamosan élő, formálódó, nyilvános beavatkozást igénylő közösségi együttműködésről, illetve a szemléletformálásról, a konfliktusokról és közösségi aktivitásról nyújtanak alkalmazható ismereteket.

A módszertani dokumentum részleteiben rejlő eredmények csak egy szegmensét képezik a hasznosság elvének. E kiváló összefoglaló anyag rendszeréből, pontos tartalmából adódóan képessé válhat arra, hogy valóban jógyakorlatként, komplex fejlesztési programként szolgáljon a telepi munka elvégzésében.

A szerkesztők és a szerzők egyaránt alapos szakmai munkát végeztek. A kötet céljának meghatározása az alábbiakban foglalható össze:

„A Felzárkózási együttműködések támogatása Módszertani könyv ajánlható azoknak a szociális, társadalmi területen dolgozó szakembereknek, valamint félszakembereknek, akik a hazai és nem-

zetközi módszertani gyakorlatokat nemcsak megismerni, de alkalmazni is kívánják, s akik előtt ez a dokumentum mintegy vezérfonalként szerepelhet.”

A munkát ajánlom azoknak a szakpolitikával foglalkozó politikusoknak is, akik globálisan szeletelve szeretnék megismerni a mai magyar társadalom területi, társadalmi problémáit, kiemelve a különös bánásmódot, helyzetet igénylő területeket.

Fontosnak tartanám az egyetemi, főiskolai képzésbe történő bevezetését, ami által a hallgatók az alapfogalmaktól eljutnának a szakmai gyakorlat megvalósulásáig, és szinte életszerűen láthatóvá válhatnak számukra a valós problémák.

A térképekkel látványosan illusztrált 195 oldalas módszertani útmutatót ajánlom mindazoknak a szakembereknek, egyetemi elméleti és terepmunkásoknak, szakmai értékelőknek és politikusoknak, de nem kihagyva az érdeklődők csoportját sem, akik úgy gondolják, még nem tudnak eleget a leszakadó közösségek társadalmi kapcsolódási pontjairól, a problémákról vagy a lehetséges megoldási stratégiákról.